

Patent Europejski o jednolitym skutku a interesy Polski i UE w ujęciu prawnym i gospodarczym

Michał Szkaradek

Uniwersytet Warszawski, Wydział Prawa i Administracji, Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa

Streszczenie: Artykuł prezentuje najważniejsze aspekty prawne związane z systemem patentu europejskiego o jednolitym skutku. Autor analizuje z perspektywy prawnej, z uwzględnieniem aspektów gospodarczych, kwestii związanych z patentem europejskim, patentem europejskim o jednolitym skutku oraz Porozumieniem o Jednolitym Sądzie Patentowym. Wynikające z analizy wnioski przedstawione zostały z dwóch perspektyw – interesów Polski oraz UE.

Słowa kluczowe: patent europejski, prawo własności przemysłowej, prawo UE

1. Wstęp

Zagadnienia związane z własnością przemysłową i prawem patentowym pozostają trwale powiązane z wynalazczością oraz przemysłem. Postępujące procesy globalizacji, upowszechniania informacji, przepływu towarów i usług rodzą nowe wyzwania, co dotyczy również techniki. Zgodnie z art. 3 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej „Unia ustanawia rynek wewnętrzny. Działa na rzecz trwałego rozwoju Europy, którego podstawą jest zrównoważony wzrost gospodarczy oraz stabilność cen, społeczna gospodarka rynkowa o wysokiej konkurencyjności zmierzająca do pełnego zatrudnienia i postępu społecznego oraz wysoki poziom ochrony i poprawy jakości środowiska. Wspiera postęp naukowo-techniczny”. Wyrazem tego ostatniego jest m.in. dążenie przez UE do unifikacji ochrony patentowej w państwach członkowskich. W tym celu przyjęto m.in. rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1257/2012 z 17.12.2012 r. oraz rozporządzenie Rady (UE) Nr 1260/2012 z 17.12.2012 r. Wskazane rozporządzenia weszły w życie 20.01.2013 r., jednak nie są stosowane. Ich stosowanie miało nastąpić od 1.01.2014 r. lub od dnia wejścia w życie Porozumienia o Jednolitym Sądzie Patentowym (JSP), w zależności od tego, która z tych dat będzie późniejsza. Mimo iż od przyjęcia przedmiotowych regulacji minęło kilka lat, należy wskazać, iż do dzisiaj pozostają one tematem dyskusji w UE, wobec wciąż istniejącej możliwości przystąpienia kolejnych państw członkowskich do Porozumienia oraz jego ratyfikacji [1].

Polska prezydencja w Radzie UE w 2010 r. i polski rząd byli silnymi zwolennikami pakietu omawianych rozporządzeń. Ostatecznie polski rząd postanowił wycofać się z decyzji

o przystąpieniu do Porozumienia JSP ze względu na przesłanki prawno-ekonomiczne, ujęte m.in. w raporcie Deloitte [2]. Dokonane w ostatnich latach zmiany w prawie oraz na scenie politycznej, w szczególności przyjęcie Konstytucji dla Nauki, czy powołanie do życia Sieci Badawczej Łukasiewicz w swych założeniach mają służyć wzmocnieniu znaczenia oraz innowacyjności polskiej nauki, a także komercjalizacji wiedzy [3]. Takie okoliczności sprawiają, iż uzasadnionym jest ponowne rozważenie skutków ewentualnego przystąpienia Polski do Porozumienia JSP oraz wejścia w życie omawianych regulacji. Kolejnym czynnikiem skłaniającym do pochylenia się nad tym zagadnieniem jest wzrastająca z roku na rok liczba udzielanych w Polsce patentów europejskich (tab. 1), jednocześnie na koniec 2019 r. Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej odnotował w sumie 73 638 Patentów Europejskich zarejestrowanych na terenie kraju [4].

2. Konwencja o patencie europejskim

Traktat został podpisany 5.10.1973 r. w Monachium, wszedł w życie 7.10.1977 r. W aktualnym brzmieniu, po dokonanej rewizji wszedł w życie 13.12.2007 r. Razem z umową przyjęto regulamin wykonawczy do niej. Polska jest stroną konwencji od 1.03.2004 r. Obecnie stronami konwencji jest 38 państw, w tym wszystkie państwa członkowskie UE. Akt nie stanowi elementu wspólnotowego prawa unijnego, jest odrębną umową prawa międzynarodowego, a jego stronami mogą być również kraje spoza wspólnoty.

Wraz z przystąpieniem Polski do konwencji patent europejski stał się podstawowym mechanizmem uzyskiwania ochrony patentowej przez podmioty zagraniczne w kraju. W konwencji ustanowiony został Europejski Urząd Patentowy, który udziela jednego patentu skutecznego we wszystkich, jednym lub większej liczbie państw-stron konwencji, w zależności od tego, jakie kraje wyznaczy zgłaszający, o ile dokona w nich walidacji. Tym samym umowa znacznie ułatwia uzyskanie ochrony patentowej w wielu państwach, pozwalając uniknąć prowadzenia oddzielnych postępowań zgłoszeniowych w poszczególnych krajach.

Autor korespondujący:

Michał Szkaradek, m.szkaradek@student.uw.edu.pl

Artykuł recenzowany

nadesłany 28.08.2020 r., przyjęty do druku 28.09.2020 r.



Zezwala się na korzystanie z artykułu na warunkach licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0

Tabela 1. Patenty europejskie przyznane w latach 2010–2019 wg państwa pierwszego wymienionego wnioskodawcy

Table 1. European patent granted 2010–2019 per country of residence of the first named applicant

| Państwo/Country | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 |
|-----------------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|
| Austria | 837 | 891 | 1040 | 1370 | 1465 | 1655 | 1663 |
| France | 4910 | 4728 | 5426 | 7032 | 7325 | 8610 | 8800 |
| Germany | 13 425 | 13 086 | 14 114 | 18 728 | 18 813 | 20 804 | 21 198 |
| Luxembourg | 176 | 222 | 229 | 287 | 429 | 457 | 373 |
| Poland | 95 | 108 | 151 | 180 | 216 | 226 | 231 |

Opracowanie własne na podstawie statystyk EPO (EPO Statistics)

Legitymację do wystąpienia o ten rodzaj ochrony patentowej posiadają podmioty ze wszystkich państw, również spoza grona sygnatariuszy konwencji, patent taki wówczas jest skuteczny wyłączenia w państwach będących stronami umowy. W konwencji uregulowano ponadto przesłanki zdolności patentowej, europejskie zgłoszenia patentowe, postępowanie w przedmiocie udzielenia patentu europejskiego. Odnosząc się do treści udzielonego prawa na zasadach określonych w Konwencji wskazać należy, iż jest ona regulowana przez wewnętrzne prawo danego państwa z zaznaczeniem, iż co do zasady patent europejski co do skutku jest równy patentowi krajowemu [1].

3. Patent europejski o jednolitym skutku w UE

Konieczność uzyskania walidacji patentu europejskiego przez urząd patentowy każdego z państw, w stosunku do których wnioskodawca ubiegał się o uzyskanie ochrony patentowej, wiąże się z ograniczonym terytorialnie zasięgiem obowiązywania patentu do państw, w których wnioskodawca faktycznie zwrócił się o walidację patentu. Oprócz tego walidacja patentu europejskiego pociąga za sobą obowiązek dostarczenia tłumaczeń zastrzeżeń patentowych na język urzędowy danego państwa oraz, co z tym związane, skutkuje ograniczonym zakresem przedmiotowym patentu do treści wynikającej z wersji językowej państwa, w którym walidowano patent europejski. Rozwiązaniem dla omawianych wyżej trudności ma być wprowadzenie regulacji dotyczącej patentu europejskiego o jednolitym skutku w UE.

Rozporządzenie UE dotyczące patentu europejskiego o jednolitym skutku w UE ma wraz z konwencją o patencie europejskim tworzyć kompletny system prawny regulujący całość prawa patentowego, w tym: procedurę zgłoszeniową, przesłanki uzyskania ochrony, jej udzielenie, treść patentu, jak i środki jego ochrony w sposób jednolity w całej UE. Przyjęte w 2012 r. rozporządzenia są ponowną próbą wprowadzenia jednolitej ochrony patentowej w UE, po tym jak w 2010 r. nie przyjęto regulacji dotyczącej tzw. Patentu UE. Obecnie wypracowane od 2011 r. rozwiązania nadają określoną treść, uregulowanemu w omawianej konwencji, patentowi europejskiemu.

Wprowadzenie Jednolitego Patentu Europejskiego odbywa się w procedurze zacieśnionej współpracy. W związku z tym nie wszystkie państwa członkowskie będą zobowiązane do udziału w tym systemie, będzie on obowiązywał wyłącznie w tych państwach, które ratyfikują porozumienie o utworzeniu jednolitego sądu patentowego. Wprowadzenie wskazanych rozporządzeń w ramach procedury zacieśnionej współpracy zostało uznane przez TSUE (wyr. TSUE z 16.4.2013 r. w sprawach połączonych C-274/11 i C-295/11 *Królestwo Hiszpanii i Republika Włoch v. Rada Unii Europejskiej*, Zb. Orz. 2013) za zgodne z prawem pierwotnym UE. 19 lutego 2013 r. podpisano porozumienie dotyczące sądu patentowego. System prawny jednolitego patentu będą tworzyły:

- 1) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1257/2012 z 17.12.2012 r. wprowadzające wzmocnioną współpracę w dziedzinie tworzenia jednolitego systemu ochrony patentowej (Dz. Urz. UE L Nr 361, s. 1);
- 2) rozporządzenie Rady (UE) Nr 1260/2012 z 17.12.2012 r. wprowadzające wzmocnioną współpracę w dziedzinie tworzenia jednolitego systemu ochrony patentowej w odniesieniu do mających zastosowanie ustaleń dotyczących tłumaczeń (Dz. Urz. UE L Nr 361, s. 89);
- 3) Porozumienie o utworzeniu Jednolitego Sądu Patentowego z 19.02.2013 r., podpisane przez 25 państw UE (do 18.01.2014 r. porozumienia nie podpisały Polska i Hiszpania oraz Chorwacja, która przystąpiła do UE po dacie podpisania porozumienia. Spośród państw, które podpisały porozumienie, jedynie Austria je ratyfikowała) [5].

W założeniach uzyskanie jednolitego skutku dla patentu europejskiego udzielonego na rzecz określonego podmiotu będzie miało miejsce na wniosek właściciela. Patenty uzyskają jednolity skutek ustanowiony w rozporządzeniu nr 1257/2012, a ich reżim językowy będzie podlegał przepisom rozporządzenia nr 1260/2012. Jednolita ochrona patentowa będzie uzyskiwana na zasadach obowiązujących w stosunku do patentów europejskich, tj. na zasadach określonych w Konwencji o Patencie Europejskim, dotyczących zarówno dokonywania europejskich zgłoszeń patentowych i ich rozpatrywania, jak i materialnych wymagań zdolności patentowej. Należy zwrócić uwagę, iż jednolity skutek wystąpi w fazie „po dokonaniu” zgłoszenia patentowego. Procedury zgłoszeniowe pozostaną uregulowane na poziomie Konwencji o Patencie Europejskim, z resztą nadal będzie istniała możliwość wystąpienia o patent europejski bez jednolitego skutku. W momencie wystąpienia przez właściciela z żądaniem o objęcie patentu jednolitym skutkiem patent europejski w krajach UE, biorących udział w procedurze zacieśnionej współpracy, uzyska jednolitą treść i wywoła tożsame skutki, będzie także korzystał z jednolitej ochrony w specjalnie stworzonym systemie sędziowskim.

Treść jednolitego skutku została określona w art. 5 ust. 3 rozporządzenia nr 1257/2012, zgodnie z którym „czynami, przed którymi patent zapewnia ochronę, o których mowa w ust. 1, oraz obowiązującymi ograniczeniami są czyny i ograniczenia określone przez prawo stosowane wobec patentów europejskich o jednolitym skutku, w tym uczestniczącym państwie członkowskim, którego prawo krajowe ma zastosowanie do danego patentu europejskiego o jednolitym skutku jako przedmiotu własności zgodnie z art. 7”. Tym samym nie określono w akcie wprost jednolitego skutku, natomiast dokonano odesłania do praw państw uczestniczących we wzmocnionej współpracy, którym będą podlegać patenty europejskie o jednolitym skutku jako przedmiot własności. Jednocześnie przy ustalaniu treści tej regulacji dokonano założenia, iż państwa uczestniczące we wzmocnionej współpracy będzie obowiązywać Porozumienie w sprawie Jednolitego Sądu Patentowego, a w szczególności

art. 25–28 tej konwencji. Należy zwrócić uwagę, iż treść art. 5 ust. 3 rozporządzenia odsyła poprzez prawo krajowe do porozumienia JSP, które ma być zawarte między państwami członkowskimi UE, bez udziału samej Unii. Tym samym nie będąc częścią prawa unijnego nie będzie podlegał kognicji Trybunał Sprawiedliwości UE [6].

4. Jednolity Sąd Patentowy

Zgodnie z porozumieniem w sprawie Jednolitego Sądu Patentowego [7] sąd ten „powinien być sądem wspólnym dla umawiających się państw członkowskich, a zatem także częścią ich systemu sądowego, posiadającym wyłączną kompetencję w odniesieniu do patentów europejskich o jednolitym skutku oraz patentów europejskich udzielonych na podstawie postanowień EPC” oraz „jest sądem wspólnym dla umawiających się państw członkowskich, a zatem podlega tym samym zobowiązaniom na podstawie prawa Unii, co każdy sąd krajowy umawiających się państw członkowskich”. Do właściwości Sądu zgodnie z art. 32 Porozumienia JSP właściwy jest w następujących sprawach:

- a) powództw w sprawach dotyczących faktycznych lub groźących naruszeń patentów oraz dodatkowych świadectw ochronnych i związanych z nimi środków obrony, w tym roszczeń wzajemnych dotyczących licencji;
- b) powództw w sprawach dotyczących stwierdzenia braku naruszenia patentów i dodatkowych świadectw ochronnych;
- c) powództw w sprawach dotyczących środków i nakazów tymczasowych i ochronnych;
- d) powództw w sprawach dotyczących unieważnienia patentów oraz dotyczących stwierdzenia nieważności dodatkowych świadectw ochronnych;
- e) powództw wzajemnych dotyczących unieważnienia patentów oraz dotyczących stwierdzenia nieważności dodatkowych świadectw ochronnych;
- f) powództw w sprawach o odszkodowanie lub zadośćuczynienie wynikających z ochrony tymczasowej udzielonej w związku z publikacją europejskiego zgłoszenia patentowego;
- g) powództw dotyczących stosowania wynalazku przed udzieleniem patentu lub dotyczących prawa opartego na uprzednim stosowaniu wynalazku;
- h) powództw o wynagrodzenie z tytułu licencji na podstawie art. 8 rozporządzenia (UE) nr 1257/2012;
- i) powództw w sprawach dotyczących postanowień Europejskiego Urzędu Patentowego wynikających z jego zadań, o których mowa w art. 9 rozporządzenia (UE) nr 1257/2012.”.

W założeniach główna siedziba Jednolitego Sądu Patentowego ma znajdować się w Paryżu, a filie w Monachium i Londynie. Dodatkowo zgodnie z art. 7 ust. 4 i 5 porozumienia, możliwym na wniosek państw sygnatariusza jest utworzenie sądów lokalnych w państwach członkowskich, tworzonych w liczbie nie większej niż cztery na państwo, dla każdego 100 spraw patentowych w roku kalendarzowym wszczętych w tym umawiającym się państwie członkowskim w ciągu trzech kolejnych lat przed datą wejścia w życie porozumienia lub po tej dacie. Oprócz sądów lokalnych miałyby powstawać sądy regionalne obejmujące swoją jurysdykcją kilka państw członkowskich, mogłyby one rozstrzygać sprawy w różnych lokalizacjach, a siedziba sądu zależałaby od tego, gdzie byłaby ona wyznaczona przez te państwa.

Zgodnie z art. 49 Porozumienia „językiem postępowania przed oddziałem lokalnym lub regionalnym jest język urzędowy Unii Europejskiej będący językiem urzędowym lub jednym z języków urzędowych umawiającego się państwa członkowskiego, na którego terytorium znajduje się dany oddział, lub

język urzędowy lub języki urzędowe wyznaczone przez umawiające się państwa członkowskie podlegające temu samemu oddziałowi regionalnemu”, natomiast zgodnie z art. 50 aktu w przypadku postępowania przed Sądem Apelacyjnym jest język, w którym toczyło się postępowanie przed Sądem I Instancji.

Kompetencje niezbędne do zajmowania stanowisk sędziowskich w JSP zostały określone w art. 15 Porozumienia. Na stanowiska mają być powoływane osoby posiadające najwyższe kompetencje prawnicze, niezbędne do bycia sędziami wg przepisów obowiązujących w umawiającym się państwie członkowskim, a ponadto specjaliści posiadający wykształcenie techniczne oraz wiedzę z zakresu prawa cywilnego i postępowania cywilnego dotyczącego spraw patentowych.

Zgodnie z art. 6 omawianego aktu „Sąd składa się z Sądu Pierwszej Instancji, Sądu Apelacyjnego i Sekretariatu”.

W skład orzekający w przypadku Sądu I Instancji, zgodnie z art. 8 Porozumienia, wchodzi trzech sędziów pochodzących z różnych państw umawiających się – zasada wielonarodowości składów. Jednocześnie jeden do dwóch sędziów w składzie pochodzi z danego państwa-strony Porozumienia, w którym usytuowany jest sąd. Liczba sędziów będących obywatelami państwa – siedziby oddziału lokalnego Sądu zależna jest od liczby spraw patentowych w roku kalendarzowym w ciągu trzech kolejnych lat przed datą wejścia w życie aktu lub po tej dacie – jeśli jest ich poniżej 50 do składu orzekającego należy jeden sędzia, jeśli powyżej 50 spraw – dwóch sędziów będących obywatelami danego państwa. W przypadku wyższej niż 50 liczby spraw patentowych rozpatrywanych przez Sąd w roku sędzia niebędący obywatelem państwa stanowić będzie danego Sądu lokalnego zajmując stanowisko w tym miejscu przez „dłuższy czas”, o ile ma to znaczenie dla sprawnego rozpatrywania dużej liczby spraw. Jednocześnie nie zostało sprecyzowane ile czasu minimalnie. Omawiani sędziowie posiadają kwalifikacje prawne, jednak zgodnie z pkt 5 art. 8 Porozumienia „Na wniosek jednej ze stron każdy skład orzekający w oddziale lokalnym lub regionalnym zwraca się do prezesa Sądu Pierwszej Instancji o przydzielenie z zespołu sędziów zgodnie z art. 18 ust. 3 dodatkowego sędziego posiadającego kwalifikacje techniczne, który posiada kwalifikacje i doświadczenie w danej dziedzinie techniki. Ponadto każdy skład orzekający w oddziale lokalnym lub regionalnym może, po wysłuchaniu stron, złożyć taki wniosek z własnej inicjatywy, gdy uzna to za stosowne”.

Jednocześnie w przypadku składów orzekających w Sądzie Centralnym w ich skład wchodzi trzech sędziów, przy czym dwóch sędziów posiadających kwalifikacje prawne, będący przedstawicielami różnych państw oraz 1 sędzia posiadający kwalifikacje techniczne, posiadający wiedzę fachową z danej dziedziny techniki. Przewodniczącym składu w Sądzie I Instancji jest sędzia posiadający kwalifikacje prawne. Jednocześnie w przypadku powództw w sprawach dotyczących postanowień Europejskiego Urzędu Patentowego wynikających z jego zadań, o których mowa w art. 9 rozporządzenia (UE) nr 1257/2012 w składzie orzekającym zasiada trzech sędziów posiadających kwalifikacje prawne, będących przedstawicielami różnych państw.

W przypadku Sądu Apelacyjnego, mającego swą siedzibę w Luksemburgu, każdy skład orzekający liczy pięciu sędziów, zachowana zostaje zasada wielonarodowości członków, trzech sędziów, w tym przewodniczący, to sędziowie posiadający kwalifikacje prawne, natomiast dwóch sędziów posiadających kwalifikacje techniczne.

Oprócz zapewnienia drogi sądowej w art. 35 Porozumienia ustanowiono Centrum Mediacji i Arbitrażu z siedzibą w Lizbonie i w Lublanie. Celem ustanowienia instytucji jest umożli-

liwienia pozasądowego rozstrzygnięcia sporu przy wsparciu mediatorów oraz arbitrów ujętych w wykazie prowadzonym przez instytucję. W wyniku postępowania mediacyjnego lub arbitrażowego patent nie może zostać unieważniony ani ograniczony.

Co zwraca szczególną uwagę to fakt, iż JSP w swych założeniach ma stanowić część krajowego systemu państw umawiających się, przy czym ma gwarantować terminowe wydawanie wyroków wysokiej jakości. Środkami służącymi do osiągnięcia tych celów jest możliwość tworzenie oddziałów lokalnych i regionalnych sądów, dostosowanie liczebności składów orzekających w zależności od ilości spraw z zakresu patentów w danym państwie, a także powoływanie na stanowiska sędziowskie osób posiadających wyższe wykształcenie techniczne, będących specjalistami w danej dziedzinie techniki. Wskazana profesjonalizacja składów orzekających przez powoływanie specjalistów oraz terminowość orzekania - zapewnienie pewnego dynamizmu rozpoznawania spraw, wydaje się być cechami przybliżającymi JSP do arbitrażu, w którym to rozstrzygnięcia podejmowane są przez profesjonalistów z danej dziedziny w często szybszym terminie niż przed sądem powszechnym [8].

Ponadto kwestia powoływania na sędziów osób z wykształceniem technicznym niewątpliwie może stać na przeszkodzie w uznaniu JSP częścią systemu sądowniczego danego państwa umawiającego się. Wynika to z faktu, iż biorąc pod uwagę stan prawny obowiązujący np. w Polsce zgodnie z ustawą¹, sędzią może być osoba posiadająca wyższe wykształcenie prawnicze. Niniejsze porozumienie poszerza definicję sędziego – sędzią w sprawach patentowych może być osoba posiadająca wykształcenie techniczne. Takie uregulowanie polskiemu ustawodawcy nie było dotychczas znane, sprawy dot. własności przemysłowej rozpatrywane są przez składy orzekające składające się z sędziów powołanych zgodnie z ustawą, tj. przez sędziów posiadających wykształcenie prawnicze. Dodatkowo każdy kraj ma własny organ odpowiedzialny za powoływanie sędziów, natomiast w przypadku Sądu Patentowego zgodnie z art. 16 pkt 2 Porozumienia sędziów sądu mianuje komitet organizacyjny. Przedstawione regulacje stanowią przesłanki do uznania JSP za sąd międzynarodowy, a nie potencjalny sąd należący do krajowego systemu wymiaru sprawiedliwości państwa-strony.

5. Patent europejski o jednolitym skutku a sprawa polska

Do mocnych stron wprowadzenia patentu europejskiego o jednolitym skutku należy fakt, iż w jednym postępowaniu patentowym możliwym stanie się uzyskanie ochrony na terenie nawet 25 państw członkowskich UE, biorących udział w zacieśnionej współpracy w tym zakresie. Wiąże się to oczywiście również z obniżeniem kosztów uzyskania ochrony na tym samym terytorium, w porównaniu do stanu obecnego, kiedy konieczna jest walidacja w każdym państwie z osobna. Ponadto jedno postępowanie warunkowałoby ochronę na określony czas na terytorium wszystkich państw, w których obowiązują omawiane regulacje, co ułatwia zarządzaniem patentami przez właścicieli. Ponadto możliwym stanie się ogłoszenie o gotowości udzielenia licencji otwartej dokonywane za pośrednictwem Europejskiego Urzędu Patentowego, ułatwiające licencjonowanie opatentowanych rozwiązań [9]. Kolejną mocną stroną jest fakt eliminacji „wieży Babel”, tj. ujednolicenia języków patentów – wprowadzenie trzech języków wiodących (angielskiego, francuskiego i niemieckiego) oraz jedynie w celach informacyjnych tłumaczeń

mechanicznych na inne języki urzędowe poszczególnych państw [10]. Jako szanse należałoby upatrywać możliwość uzyskania większej ilości patentów przez jednostki naukowe na terytoriach państw należących do Unii Europejskiej i potencjalna możliwość rozszerzenia rynków licencjonowania, a co za tym idzie komercjalizacji rozwiązań także poza granicami Polski.

Odnosząc się do słabych stron oraz zagrożeń wynikających z omawianych rozwiązań w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na fakt, iż Porozumienie JSP zmienia naturę prawną również dotychczas znanych patentów europejskich. Zmiana ta polega na tym, że treść wynikających z nich praw przestanie podlegać ustawom krajowym (art. 2 ust. 2 i art. 64 KPE), lecz będzie podlegać przepisom art. 25–29 porozumienia JSP, a sprawy o naruszenie tych patentów będą należeć do wyłącznej jurysdykcji JSP (z zastrzeżeniem możliwych odstępstw przewidzianych w okresie przejściowym – art. 83 porozumienia JSP). Tym samym ograniczony zostanie zakres kognicji sądów krajowych.

Kolejną wadą omawianych rozwiązań jest fakt, iż w związku z tym, że patent o jednolitym skutku będzie obowiązywał w Polsce w języku, w którym został udzielony, tj. angielskim, francuskim lub niemieckim, bez konieczności ich walidacji, będą obowiązywały automatycznie, oraz tak jak obecnie bez przedkładania przez właściciela tłumaczenia w polskim urzędzie patentowym. Wykonywane mają być tłumaczenia mechaniczne, które mogą być nacechowane dużym brakiem precyzji. Takie rozwiązanie wyklucza zrozumienie wynalazku i poprawne ustalenie zakresu ochrony wynikającej z patentu, co jest niezbędnym warunkiem uniknięcia zarzutów jego naruszenia. Poprawne zrozumienie patentu ma ogromne znaczenie dla planowania działalności, celem nienaruszenia cudzych praw oraz w przypadku procesu o ich naruszenie. Ponadto można uznać, iż przywołana regulacja narusza art. 27 Konstytucji, stanowiący iż językiem urzędowym w kraju jest język polski. Na znaczenie kwestii językowych wskazuje choćby stanowisko Francji i Niemiec, które nie były chętne dla poparcia koncepcji opierania systemu patentu europejskiego o jednolitym skutku wyłącznie na języku angielskim.

Jak wskazuje się w literaturze przedmiotu „utworzenie JSP leży w interesie silnych użytkowników systemu patentowego. Są oni zainteresowani uzyskaniem możliwości ścigania naruszeń przysługujących im praw przed jednym sądem, a nie przed sądami krajowymi państw członkowskich, a także automatyczną skutecznością i egzekwowalnością we wszystkich państwach członkowskich zasądzonych na ich rzecz odszkodowań i innych środków prawnych, m.in. tymczasowych i zabezpieczających. Dla podmiotów polskich jurysdykcja JSP będzie oznaczać ograniczenie dostępu do sądu, poważny wzrost kosztów postępowań, utrudnienie obrony przed zarzutami, często bezzasadnymi, naruszenia cudzych praw. Beneficjentami nowego systemu będą silne gospodarki i podmioty z państw wysoko zaawansowanych technologicznie, mające znaczne środki – publiczne i prywatne – na badania i rozwój”. Na zasadność przytoczonych twierdzeń może wskazywać fakt, iż zgodnie z Porozumieniem JSP siedziba Sądu będzie usytuowana poza Polską, utworzenie oddziału lokalnego w kraju nie jest pewne, a język postępowania będzie zależny od języka udzielenia patentu – na ogół niemieckiego, angielskiego, czy francuskiego. Języki te pokrywają się z kolei z językami państw będących siedzibami Sądu, a także krajów, które najliczniej występują o przyznanie ochrony w ramach patentu europejskiego (por. tabela 1) [6].

Innym wartym przywołania faktem jest również opinia Polskiej Izby Rzeczników Patentowych wyrażona w liście do Ministra Gospodarki Janusza Piechocińskiego, w którym autorzy

¹ Zob. Ustawa z dn. 27 lipca 2001 r. Prawo o Ustroju Sądów Powszechnych (tj. Dz.U. 2001 Nr 98, poz. 1070), art. 61–62

wskazali, iż „Niezwiązanie Polski umową międzynarodową w sprawie JSP osłania nas przed wprowadzeniem systemu prawnego, którego skutki zmieniają obraz gospodarczy Europy i mogą być bardzo niekorzystne dla kraju znajdującego się na takim poziomie rozwoju gospodarczego i technologicznego, na jakim obecnie jest Polska” [11].

Kolejnym wartym rozważenia zagadnieniem jest konstytucyjność przeniesienia kompetencji w zakresie jurysdykcji dot. patentów na JSP. Zgodnie z art. 90 ust. 1 Konstytucji „Rzeczpospolita Polska może na podstawie umowy międzynarodowej przekazać organizacji międzynarodowej lub organowi międzynarodowemu kompetencje organów władzy państwowej w niektórych sprawach”, do treści niniejszego artykułu w swoim wyroku K32/09 z 14.11.2010 r. odniósł się Trybunał Konstytucyjny stwierdzając, iż „Konstytucja dopuszcza w art. 90 przekazanie kompetencji organów władzy państwowej jedynie w niektórych sprawach, co w świetle polskiego orzecznictwa konstytucyjnego oznacza zakaz przekazania ogółu kompetencji danego organu, przekazania kompetencji w całości spraw w danej dziedzinie i zakaz przekazania kompetencji co do istoty spraw określających gestie danego organu władzy państwowej; ewentualna zmiana trybu oraz przedmiotu przekazania wymaga przestrzegania rygorów zmiany Konstytucji”. Biorąc pod uwagę konieczność przeniesienia na JSP wyłącznej kompetencji dotyczących rozstrzygania sporów dotyczących patentu europejskiego uznać należy, iż mamy do czynienia z konstrukcją sądu międzynarodowego. Przy tym dochodziłoby do przekazania całkowitej kompetencji polskich sądów w określonej dziedzinie, co można uznać wobec orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za niezgodne z polską konstytucją. Dowodem na to może być fakt, iż JSP w swych założeniach nie będzie pełnił funkcji komplementarnej względem jurysdykcji krajowej, tak jak ma to miejsce np. w przypadku Międzynarodowego Trybunału Karnego, a w pewnym zakresie zastąpi jurysdykcję sądów krajowych [12]. Kolejnym problemem związanym z jurysdykcją jest znowu kwestia języka postępowania i równości stron – w przypadku postępowania toczzonego w języku innym niż polski, np. francuskim strona, dla której językiem ojczystym jest inny język będzie w gorszym położeniu niż przedstawiciel strony przeciwnej, przykładowo władający tym językiem od urodzenia.

6. Patent europejski o jednolitym skutku a pozycja UE

W Traktacie Unii Europejskiej [13] wskazano, iż do celów UE należy m.in. wspieranie postępu naukowo-technicznego, spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej oraz solidarności między Państwami Członkowskimi, a także przyczynia się do swobodnego i uczciwego handlu. Powyższe cele mogą stanowić uzasadnienie do podjęcia działań mających na celu opracowanie wspólnotowego systemu patentowego przez Wspólnotę.

Urzeczywistnieniem realizacji celów UE jest m.in. stworzona unia gospodarcza i walutowa, w której dążąc do zapewnienia przestrzegania określonych swobód, jak np. swoboda przepływu towaru, dąży się do ujednoczenia regulacji prawnych. W ramach swoich działań UE podjęła się na poziomie wspólnotowym regulacji dot. ochrony praw autorskich², dlatego tym bardziej logicznym wydaje się również więc podjęcie regulacji w celu zapewnienia ochrony własności przemysłowej udzielanej w jednolitej procedurze

oraz mającej jednolity skutek w państwach należących do Wspólnoty. Ustanowienie patentu europejskiego o jednolitym skutku oraz Jednolitego Sądu Patentowego wpłynie na zwiększoną integrację między państwami członkowskimi, a także zwiększenie znaczenia UE jako silnego podmiotu prawa międzynarodowego (organizacji ponadnarodowej), regionalnego prawodawcy i jej prawotwórczej funkcji, stanowiącej immanentną cechę post-lizbońskiej Unii Europejskiej.”

Dodatkowo wobec faktu, iż JSP konstytuuje Porozumienie zawarte między państwami członkowskimi, w którym sama UE nie uczestniczy, przy jednoczesnym wskazaniu w preambule Porozumienia JSP, że „jak każdy sąd krajowy Jednolity Sąd Patentowy musi szanować i stosować prawo Unii i we współpracy z Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) jako strażnikiem prawa Unii zapewniać prawidłowe stosowanie tego prawa i jego jednolitą wykładnię; Jednolity Sąd Patentowy musi w szczególności współpracować z TSUE w zakresie właściwej wykładni prawa Unii, odwołując się do orzecznictwa TSUE i zwracając się do niego o orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej” wysnuć można wniosek, iż wejście w życie Porozumienia JSP wpłynie na zwiększenie doniosłego znaczenia TSUE i jego orzecznictwa, a w szczególności możliwie na zakres, w jakim będzie ono wpływało na orzecznictwo Sądu rozstrzygające sprawy przedsiębiorców i obywateli z terenu Wspólnoty. To z kolei może wiązać się ze wzrostem społecznego i gospodarczego znaczenia TSUE w przyszłości.

7. Podsumowanie i rekomendacje

Mając na uwadze przedstawiony stan prawny oraz gospodarczy wskazać należy, iż obecnie przystąpienie do Porozumienia JSP nie leży w interesie Polski. Uwzględniając jednak założenia przedstawione w aktach, takich jak uzasadnienie do Ustawy o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (tj. Dz. U. 2018 poz. 1668) oraz wzrost gospodarczy i rozwój polskiej nauki oraz przemysłu, uwzględniając przy tym rozwojowe przedsięwzięcia takie jak Przemysł 4.0 [14], w przyszłości wartym rozważenia byłoby przystąpienie do wskazanego aktu przez Polskę, przy jednoczesnym wprowadzeniu koniecznych zmian w prawie.

Wejście w życie regulacji dot. patentu europejskiego o jednolitym skutku zwiększyłoby integrację wśród państw członkowskich, zwiększyło skuteczność realizacji celów UE, a także wpłynęłoby na umocnienie znaczenia UE jako organizacji w stosunkach zewnątrz oraz wewnątrzspółnotowych, między państwami członkowskimi, jako organizacji ponadnarodowej. Stałoby się to jednak przy jednoczesnej erozji suwerenności państw członkowskich – przekazanie kompetencji rozpatrywania przez sądy krajowe spraw dot. patentów europejskich na rzecz JSP, który w tym przypadku pełniłby rolę organu ponadnarodowego.

Bibliografia

1. Sieńczyło-Chłabicz J. (red.), *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, Warszawa 2020, 14–15.
2. Tilmann W., *Wpływ regulacji o jednolitym patencie europejskim oraz umowy o Jednolitym Sądzie Patentowym na sytuację Polski*, „Przegląd Prawa Handlowego”, Nr 2, 2015, 46–49.
3. Uzasadnienie do projektu Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce
4. Raport Roczny 2019, Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej.

² Zob. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2001/29/WE

5. Kostański P. (red.), *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*. Wyd. 2, Warszawa 2014, 7–67.
6. Nowicka A., Skubisz R., *Pakiet patentowy (ocena z perspektywy Polski)*, „Europejski Przegląd Sądowy”, Nr 4, 2013, 12–23.
7. Porozumienie w sprawie Jednolitego Sądu Patentowego (2013/C 175/01)
8. Zrałek J., *Znaczenie miejsca arbitrażu w erze globalizacji postępowania arbitrażowego*, Warszawa 2017, 1–24.
9. Korzyści, szanse i zagrożenia wynikające z jednolitego systemu ochrony patentowej dla jednostek naukowych (analiza sporządzona na zamówienie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego), Warszawa 2012, 55–56.
10. Szczepanowska-Kozłowska Krystyna, Czy patent jednolity jest potrzebny – głos w dyskusji, „Europejski Przegląd Sądowy”. Nr 4, 2013, 4–11.
11. List Polskiej Izby Rzeczników Patentowych ws. niepodpisania przez Polskę umowy międzynarodowej w sprawie JSP, Warszawa 27 lutego 2013 r.
12. Kolasa J., *Opinia w sprawie ratyfikacji przez Polskę Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego*, „Przegląd Sejmowy” 2001/4, s. 132, 149.
13. Traktat o Unii Europejskiej, art. 3.
14. Hermann M., Pentek T., Otto B., *Design Principles for Industrie 4.0 Scenarios*, 49th Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS), 2016, DOI: 10.1109/HICSS.2016.488.

European Patent with Unitary Effect and the Interests of Poland and EU: a Legal and Economic Approach

Abstract: This paper presents the most important aspects related to the system of European patent with unitary effect. The author takes a legal analytical approach and considers economic aspects, and issues surrounding European patent, European patent with unitary effect and the agreement on a Unified Patent Court. The conclusions drawn from the analysis are presented from two perspectives – interests of Poland and the EU.

Keywords: European patent, industrial property rights, EU law

Michał Szkaradek

m.szkaradek@student.uw.edu.pl

ORCID: 0000-0003-1726-4005

Autor jest studentem prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. W ramach swoich zainteresowań specjalizuje się w prawie międzynarodowym publicznym oraz dyplomatycznym. W roku akademickim 2018/2019 był członkiem wydziałowej Kliniki Prawa, jest członkiem-założycielem Studentckiego Koła Naukowego In Altum.

